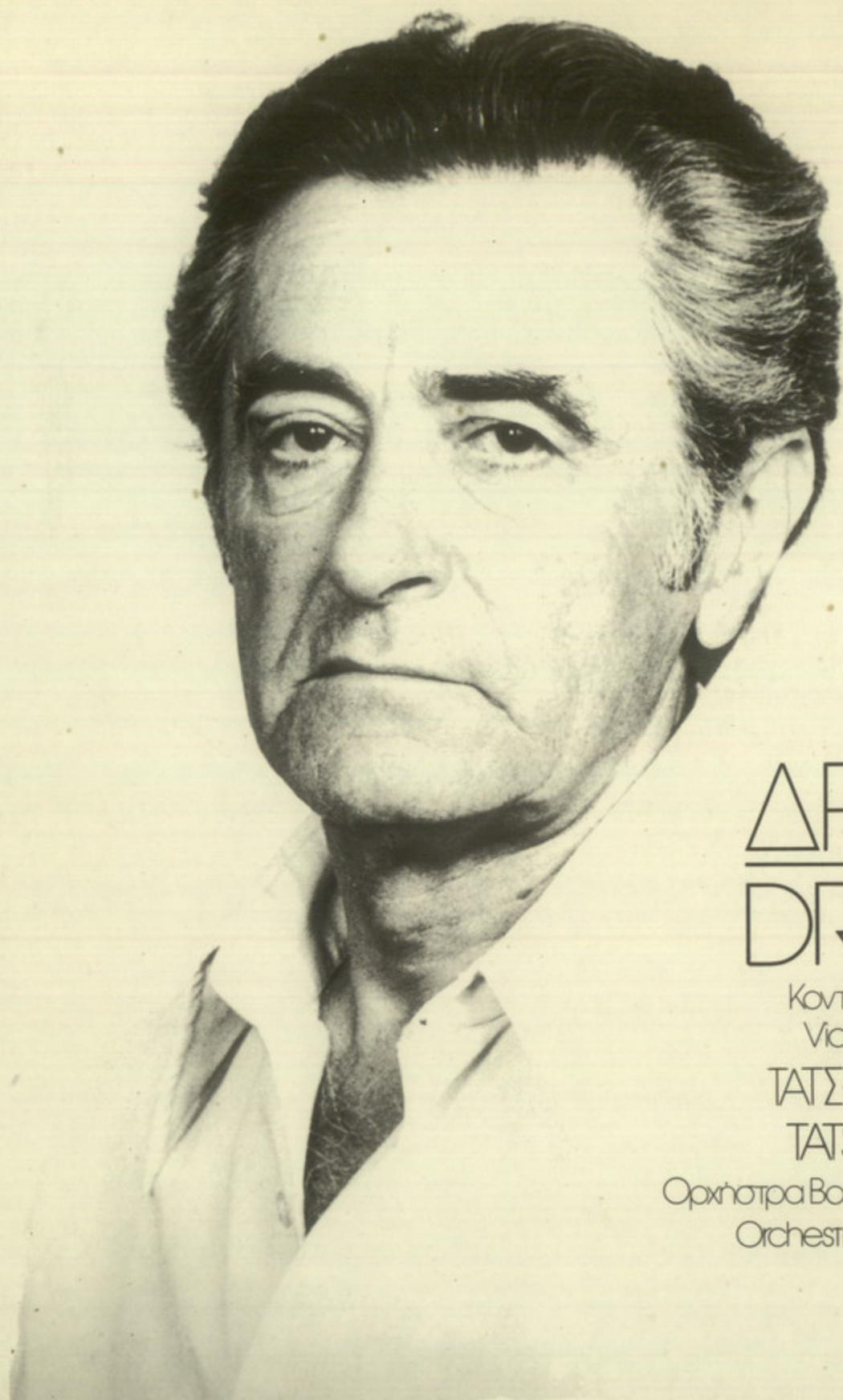

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

CONCERT
ATHENS

ΔΡΑΓΑΤΑΚΗΣ DRAGATAKIS

Κοντσέρτο για Βιολί / Συμφωνία αρ.1
Violin Concerto/Symphony No1

ΤΑΤΣΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, Βιολί¹
TATSIS APOSTOLIDIS, violin

Ορχήστρα Βουλγαρικής Ραδιοτηλεόρασης / Γκολεμίνοφ
Orchestra of the Bulgarian RTV/Goleminov

Σημείωμα του σολίστα Τάσος Αποστολίδη όπως δημοσιεύτηκε στο πρόγραμμα της Κ.Ο.Α. της 13-2-77, κατά την Α' εκτέλεση του κονσέρτου.

Το «Ημερολόγιο» του Κονσέρτου:

Γυρίζοντας με βροχή ένοιωσα ξαφνικά πως δεν ήταν το ίδιο νερό με κείνο της Ήπειρος. Εδώ, σκέψηκα, όλα περνούν - εκεί το νερό σ' αναγκάζει να φτάξει τη Κιβωτό σου. Κι ώστερα σκέψηκα πως και το τραγούδι έτσι είναι εκεί. Οι άνθρωποι δεν τ' αφήνουν στην τύχη. 'Οσο τους μάχεται ο καιρός τ' ανεβάζουν το τραγούδι στην πλάτη τους, το φορτώνουν τα σπίτια τα περιβόλια τα γεννήματα τις κατάρες, ώσπου γίνεται Κιβωτός το τραγούδι - και τους ταξιδεύει.

5 Οκτώβρη 1969-ΑΘΗΝΑ. Ο Δραγατάκης μούφερε σήμερα το Κονσέρτο του. Η αφορμή που γράφτηκε ήμουν λίγο κι εώς παίζοντας κι ακούγοντας έργα του, είχα γνωρίσει τα Ηπειρώτικα μοτίβα του — ποι πολύ τα έμμονα συνοδευτικά σχήματα που θύμιζαν τον «ισος» στα μοιρολόγια. Του ζήτησα, Ηπειρώτης κι αυτός, να γράψει κάτι για βιολί από την Ήπειρο.

15 Δεκέμβρη 1976-ΑΘΗΝΑ. Ο Δραγατάκης έγραψε για την Ήπειρο. Ξαναδιαβάζοντας το Κονσέρτο, ανακαλύπτω πως πάει ποι πέρα απ' ό,τι περίμενα. Αρχίζοντας εκεί που τελειώνει το φολκλόρ, πραγματοποιεί μιαν Αφαίρεση σε όλα τα επίπεδα:

Τα μέρη είναι μόνο δύο: ΑΡΓΟ—ΓΡΗΓΟΡΟ, η πιο απλή κι αρχέγονη αντίφαση. Αργό = ελεύθερο, Γρήγορο = Ρυθμικό, μετρημένο.

Οι «καθαυτοί» μελωδικές γραμμές απουσιάζουν — και τούτο όχι στ' όνομα μιας Σχολής, ενός «ιαμού», αλλά σα φυσική συνέπεια της λειτουργία μεσ' το έργο, των χωρίς καθαρό διάγραμμα Ηπειρώτικων σκοπών, που κυκλοφέρουν, παλινδρομούν, συγκρούονται αφόβα με τον ίσο, χάνουν τον μπούσουλά τους με τ' ατελεύτητα στολιδία, λαρυγγισμούς κι αυτοσχέδιασμούς των εκτελεστών. Τέ πρόσωπο της «μελωδίας» συσπάται σε αλλεπαλλήλες γκριμάτος.

Η ορχήστρα χάνει το συνοδευτικό, διαλογικό ή ατμοσφαιρικό της ρόλο. Ακούγεται κυρίως με τα κρυστάτη της, ενώ το βιολί παίζει με συνεχείς Καυτέντας αυτοσχέδιαζοντας ένα αδιάκοπο Ρεταϊταΐτιο σκηνέρο, οργισμένο, θρηνητικό. Σαν τ' αλαφισμένα παραμύθια της Ήπειρος, με τους Δράκους, τις Λάμιες, τα ουρλιαχτά των αδικοσκοτωμένων, τ' αξιαγάπητα πρόσωπα των «φονιάδων», λυγμούς που γλυστράνε προς τα κάτω, χλιμντρίσματα, αλυχτήσματα της υύχτας, παγάνες γι' αλεπούδες κι αυτές που στήνουν οι κακοί, πουλιά πάνω από δάση και πεθαμένους και τούτη τη λιγνή κοπέλλα με το κορμί βαρύ απ' τα κεντίδια και τον οπλισμό τη γλώσσα ετούτη, ανήμερα σαν το αγρίμι, ανήμερη σαν το κρασί που το πότισαν στάχτη.

5 Μάρτη 1944-ΚΑΛΩΤΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ.

«Τώρα δεν τραγουδάμε τον έρωτα με τα βιολία ανάσκελα τον ξαπλώνουμε πάνω στα ταμπούρλα». Ο Βλαδίμηρος Μαγιακόφακι με παγίδευε. Ογκειρύουμι, ακούω κι όλας, ένα βιολί που να μπορεί ό,τι και τα ταμπούρλα.

9 Γενάρη 1960-ΠΑΡΙΣΙ. Ανάγκη να δώσω έκφραση σ' αυτό που είμαι: οι μουσικές μου μυήμες είναι «τάργανα» στα πανηγύρια του Ζαγοριού τις νύχτες που μ' έπιανε ο ύπνος στον οντά του Μοναστηριού οι λαρυγγισμοί του κλαρίνου, το ίσο και τα γκλισάντι του βιολιού, τα καρφιά του υπεφιού, δένονται στη μυήμη με τις σκληρές κουβέρτες που μου γδέρνανε το στήθος και τα μάγουλα — μυδουδίες από ξυνόγαλο, ιδρωμένη σάρκα, αναπνοές κρασομεθυσμένων αγωγατών, καβαλίνας κι ξημερώματα — πάντα — τα εωθινά, με τις άγιες βιζαντινές φλυαρίες να λιβανίζουνε τον κάμπτο του γλεντιού. Χρωστώ κάτι σ' όλα αυτά. Χρωστώ κάτι στην Ήπειρο.

12 Γενάρη 1977-ΑΘΗΝΑ. Ο Δραγατάκης μου δίνει την ευκαιρία να ξεπληρώω το χρέος. Μου δίνει γραφτό τ' όνειρό μου να μιλήσω τη γλώσσα που είμαι παιδί της, αυτή τη σπασμένη πόρτα, το σπασμένο παραμιλητό, το χάδι που ταιριάζει μέρες και νύχτες το φημιστό του, τα κανακέματα που στολίζουν οι μοιρολογήστρες, παινέματα παιδιών και παινέματα γάμων, ονόματα κοριτσιών κι ονόματα λουλουδιών όπως Φροσύνη, όπως δυόσμος.

Το Κονσέρτο με παιδεψε: έφαξα να βρω τον ήχο του, άκουσα και κουβέτισας λαϊκούς βιολίτζηδες. Ζητώ τώρα με το τοπίο της Ήπειρος με τις φυσιογνωμίες των παιδιών της. Μελέτησα τη δομή του, τα δεσμάτα του, τις σιωπές και τις σκληράδες του είναι χτισμένο από πρώτο υλικό: χώμα, πέτρες, τενεκέ, έύλο (τα σπίτια της Ήπειρος πώς είναι).

19 Αυγούστου 1959-ΠΑΡΙΣΙ. Μελετώ το 2ο Κονσέρτο του Προκόφιεφ, το φινάλε του από απόλιτη. Σκέψημαι κι περιμένω ένα βιολί πιο οξύ, πιο προχωρη-

μένο. Ζητώ τη μεγαλύτερη γύμνια: να φύγουν όλα να μένει ο σκελετός.

13 Ιούνη 1974-ΑΘΗΝΑ. Ένα μελωδικό μοτίβο το αφαίρεσε ο συνθέτης: «όχι γλύκες» είπε — κι τόσιδε. Κατάλαβα πώς καλά:

Το I Μέρος (ADAGIO) βγαίνει απ' το μοιρολόι που παίζει αρχή-αρχή το βιολί.

Εδώ υπάρχει το υλικό (πχητικό και τεχνικό) που σκορπίζεται σ' όλο το μέρος: γκλισάντι, τρέμολα, χρήση ανοιχτών χορδών, κρατημένες νότες (ισο), διάφωνες συνηχήσεις. Χρειάζεται διαφορετικό παιξίμιο και «θέση» χεριών, άλλη μεταχείριση τόδου: ήχο σκοτωμένο, στυφό, γκρι. Περνάμε όλη τη γκάμμα των χρωμάτων: έγχορδο, ισος πήχος κλαρίνου, ένταση χάλκινων, θόρυβοι κρουστών. Το Κονσέρτο δεν τελειώνει στις νότες του: περ' απ' αυτές υπάρχει κάτι άλλο που ανήκει στον ερμηνευτή.

Το II Μέρος (ALLEGRO) χτίζεται πάνω σ' ένα ρυθμικό σχήμα. Ένα σχήμα

που επαναλαμβάνεται, αλλάζει, φτάνει στον παροξυσμό — για να εξατμιστεί στο τέλος με τα γκλισάντι του βιολιού που σπάνε πάνω στα κρουστά.

Έτσι κερδίζεται η ένατητά του έργου που πάει απ' το μοιρολόι στο αφυρί του Σίδερα. Γραμμένο με σίγουρο χέρι, το τεχνικό του ίδιωμα, ιδιότυπο και τολμηρό, «δικαίωνει» όλες τις αγριάδες και τις «ακακωφωνίες» του, αφού δεν είναι κατασκευασμένο κι έχει τις ρίζες του στον τρόπο που χειρίζεται το βιολί η παράδοσή μας.

7 Φλεβάρη 1977-ΑΘΗΝΑ. Οι στίχοι του Μαγιακόφακι δεν με παγίδευνον πιά: Αυτό εδώ το βιολί δεν έχει ανάγκη να δανειστεί ήχους, δεν πλαστογραφεί. Δημιουργεί, φάχνοντας κι κερδίζοντας τις μεταμορφώσεις του που βγαίνουν απ' την ίδια τη «δυναμική» του. Κι έτσι δένει με τα μοιρολόγια μας, το φανατισμένο τοπίο, την ερημία, την οργή, τον κάμπτο, το στερημένο χαμόγελο.

Την Κιβωτό, την ξαναβρήκα στη μουσική του Δραγατάκη - και με τούτη τη Μουσική έγινε ό,τι παλαιόσουμε μικρά παιδιά κι δεν μπορούμε: έπιασα τη σκιά μου - αυτή η σκιά είναι η Ήπειρος.

Δημήτρης Δραγατάκης
ΚΟΝΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΒΙΟΛΙ - ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΡ. 1

Α' Πλευρά:
Κονσέρτο για βιολί και Ορχήστρα (1969)
1. Adagio. 2. Allegro

Β' Πλευρά:
Συμφωνία αρ. 1 (1959)
1. Moderato assai. 2. Vivo scherzando.
3. Adagio Molto 4. Allegro con brio.

Η Ορχήστρα της Βουλγαρικής Ραδιοτηλεόρασης.
Αρχιμουσικός: Κάμεν Γκολεμίνωφ. Σολίστ: Τάτσης Αποστολίδης

Το Κοντσέρτο για βιολί και ορχήστρα γράφτηκε το 1969 και είναι αφιερωμένο στο βιολιστή Τάτση Αποστολίδη που μου είχε δώσει την ιδέα να γίνω ένα άριτμο και να σχεδιάζω με την κοινή μας κατηγορία, την Ήπειρο.

Το άριτμο έχει όλη τη σκληρότητα του τόπου μας και δεκτικά από τα Ηπειρωτικά μουσικά και τα τοπικά μουσικά. Σε φόρμα, δεν έχει σχέση με την πολύτιμη μορφή του Κοντσέρτου. Πρόκειται για ένα μονόλιθο για την Ηπειρού.

Το άριτμο σχέδιο ήταν με συνοδεία μόνο τυμπάνων. Η τελική σημαντική μορφή του είναι με συνοδεία όλης της ορχήστρας, όπου όμως τα κρουστά έχουν σημαντική θέση.

Δημήτρης Δραγατάκης

Οι φίλοι της μουσικής
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΑΙΓΑΙΑΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΜΕΓΑΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ

ΔΩΡΕΑ

Αρχείο Γ. Σαββίδη

Dimitris Dragatakis
CONCERTO - SYMPHONY No 1

Side A:
Concerto for Violin and Orchestra. (1969)
1. Adagio. 2 Allegro

Side B:
Symphony No. 1 (1959)
Moderato assai. 2. Vivo scherzando.
Adagio Molto 4. Allegro con brio.

Orchestra of the Bulgarian RTV
men Goleminov Soloist: Tatsis Apostolidis

The Concerto for violin and orchestra was written in 1969 and is dedicated to violinist Tatsis Apostolidis, who gave me the first idea to write a work, related to our common birthplace, the region of Epirus, in northern Greece.

The work has all the harshness of our region and springs from its rhythms and dirges. It is a monologue, a solo, of the violin, with some moments of orchestral tension.

In the first sketch the accompaniment was for timpani only. In the final version there is a full orchestra but the percussion instruments play an important role.

Dimitris Dragatakis

defeat. It is generally thought to be the most beautiful of the four movements, an opinion shared by the composer.

4th movement, Allegro con brio: A return to life, struggle and optimism with the trumpet solo, based on a Dragatakis's song written during the German Occupation and sung by the National Resistance youth. Its dotted rhythm is driven by the composer to a powerful climax, perfectly constructed. Witnessing the composer's skill in serving formal proportion through dramatic contrasts and vice versa, a reminiscence of the lament - like melody in the Andante sostenuto, is heard once again (here Largo, violins accompanied by bells): a moment of historical memory full of emotion as if to animate the spirit and the optimism of an ever - continuing struggle...

The work is dedicated to the young who took part in the National Resistance. It received a 2nd Prize in the E.I.R. (National Broadcasting Institute) 1962 Composers Competition (no first prize was awarded) and was first performed by the Athens State Orchestra under Andreas Paridis, on the 18th February 1963.

George Leotsakos

Γεννημένος στην Πλατανούσα (Ηπειρος) στις 21.1.1914 και συσπαστικά αυτοδιδάκτος συνέθετης, ο Δημήτρης Δραγατάκης οφειράθηκε στη σύνθεση σχετικών αργά. Εκτός από μερικά νεανικά άργα, οι πρώτες χρονολογημένες συνθέσεις του είναι του 1957 και σέρνουν ήδη τα «διακτύλια» αποτοπέμπτων της τραγούδης και των ύψων του, όπως οι εξελιχθέκαν αργότερα ωρμώντας αντενέλευθερούς. Η Πρώτη Συμφωνία του (γράφτηκε καλοκαίρι του 1959) ακολούθει ένα ώρος που διατηρεί ακόμη ορισμένους δεσμούς με τη διατονικότητα μάλλον, παρότι στη στριτού sensu τονικότητα και που θα μπορούσε να ονομαστεί νεοκλασικό. Το ύψος αυτό, κάποιας διπορευτικού από τον Δοκιμιού (1958) για ορχήστρα, δεν πρέπει διδύλιο να κρίθει από μερικές πινελιές που θυμίζουν Προκόπεφ ή Σοστακόφητς. Κλασική σκέλιδα της μουσικής μας φιλολογίας, θα μπορούσαν να συγκρίθεται με τις αρμοδιότητες «Πρώτες Συμφωνίες» που γράφτηκαν ποτέ. Η θεση της στην Ελληνική μουσική θα έπρεπε να είναι ανάλογη με των Πρώτων Συμφωνιών του Μπράιες ή του Σοστακόφητς στην παγκόσμια. Το άριτμο εκφράζεται σε βάθος και μ' ένα συμπληκανέμο τρόπο το ιωσητήτα και τις μηνύματα που λαϊκό μας ποτέ μέρος στην Εθνική Αντίσταση. Από μέρος σε μέρος, η δραματική χειρονομία κερδίζει όλη και περισσότερο σε πλάτος και ένταση, καταλήγοντα στο Adagio molto, σ' ένα κοριφώματο παρόντας: αμέσως κατόπιν ο ήχος της τρομεράς θυμέλης χαμηλότερο ελίδας, που αναπτέλλει μέσα από δάκρυα.

1ο μέρος, Moderato assai, più mosso: Ακολουθώντας σε γενικές γραμμές τη μορφή ενός ίδιαστου αλλέγρου σύντονα, σπρέζεται σε δύο θεματικές ιδέες αντίθετων χαρακτήρα: α) Μια πλατεία λυρική φράση (βιολί και βιολίς σε ταυτοφωνία), σε μέτρο 4/4 (12/8) που εκπρέπει τη διαδοχή σημείων ογδου - τετάρτου (3/8) και 4 δεκάτων έκταντων (Μέτρα 1-6). β) Ένα παγγαλιάρικο θέμα, σαν σκέρπος (μέτρο 29 και πέρα, σύντονος και σύντονος αλληρίετο) σε ρυθμό 2/4, που συνοδεύεται από τέταρτα των τυμπάνων ορχήστρας. Η ανάτελη τους τεκμηριώνει την ευστροφία του συνθέτης σε συμφωνιστή, όχι μόνο ως προς τον κατακερματισμό του θεματικού υλικού αλλά και ως προς την επιλογή και χρήση των διαφόρων fragmentów με τη μεγαλύτερη οικονομία και ενάλιογη με το δραματικό δυνητικό τους ή την ικανότητά τους να παραγύγονται ενέργεια.

2ο μέρος, Vivo scherzando: Είναι ένα στέρετο με τριμερή (A - B - A') μορφή. Το Α αρχίζει με ένα σύλλογο ίδιαστου που το παίρνει το σύλλογο μια πάρετη χαμηλότερη σε αντίστοιχη. Ακολουθεί μια ανατυπή πλατύτερη απ' εκείνη του πρώτου μέρους, που όλο κερδίζει σε δραματικότητα. Το μεσαίο τμήμα, Β, 21 μέτρα μόνο, με την αργή μελανδία των

Ο Τάτσης Αποστολίδης, πρώτο βιολί της Κρατικής μας Όρχηστρας (1966-83) και της Συμφωνίας της ERT (1962-72), ιδρυτής και πρώτο βιολί του Κουραρέτου Αθηνών, ιδρυτής και αρχιμουσικός της Μίκρης Ορχήστρας Αθηνών (ΜΟΕ) και καθηγητής στο Ωδείο Αθηνών, είναι ειρύτατα γνωστός στο φιλόμουσο ελληνικό κονιό. Γεννήθηκε στα Γιάννενα, σπούδασε βιολί με τον Γ. Λικούδη στο Ωδείο Αθηνών και τον Szeryng στη Γαλλία. Αποφήτησε με πρώτο βραβείο από το Ωδείο Αθηνών και πήρε το πρώτο βραβείο της Ακαδημίας της Νίκαιας το 1960.

Εμφανίστηκε σε πολλές χώρες, και έκανε πολλές πρώτες εκπλήσσοντες παραστάσεις σε ελληνικές και ξένες έργων. Η δισκογραφία του περιλαμβάνει έργα Μπράιες, Προκόπεφ, Καλομόρι, Σκαλκάτα, Θεοδωράκη, Σισύλλανον, Δραγατάκη, Παπαζαΐδην κ.α.

Με την αρωγή του Υπουργείου Πολιτισμού
Ένεση|Ελλήνων Μουσουργών και του
Ιδρύματος|Κωνσταντίνου Κατσάρη.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

Η προγράφηση αυτή έγινε από την Βουλγαρική Ραδιοφωνία τον Δεκέμβριο του 1986 στη Σόφια και ανήκει στον συνθέτη Δημήτρη Δραγατάκη, που παραχώρισε στο Ελληνικό Πολιτιστικό Γραφείο, μη κερδοσκοπική εταιρία για την ανάπτυξη των Τεχνών. Πολυτεχνείο 6, Αθηνα 104 33, τηλ.: 5228658/5246153, για την έκδοση των παρόντος δίσκου που πραγματοποιήθηκε με τη συμπαράσταση του έδραστου Κωνσταντίνου Κατσάρη. Ο διακεκριμένος τίτλος CONCERT ATHENS χρησιμοποιήθηκε από το Ελληνικό Πολιτιστικό Γραφείο με την άδεια του Ιδρύματος. Παραγωγής: Χάρης Πολιτούπολος. Μακέτα: Ευγενία Γρηγορίδη. Εκτύπωση: Στύρος Γεωργογιάννης. Κατασκευή δίσκου: GPI. Transfer: Γιάννης Ιωαννίδης. Με την επιφορά στην κίνηση δικαιούμενου, του πραγματευόμενου και του άδειοτητην των πραγματευόμενων δρυμών.

CONCERT
ATHENS

This recording was made by the Bulgarian Radio, in Sofia, in December 1986 and belongs to the composer who has offered it to the Greek Cultural Office, a non-profit organisation for the promotion of the arts, 6 Polytechniou, st., Athens 104 33, tel: 5228658/5246153 tlx 223957, for the production of the present record which has been realised with the assistance of the Konstandinos Katsaris Foundation. Producer: Haris Politopoulos. Art Design: Eugenia Grigorakis. Printing: Spiros Gorgoyannis. Record manufactured in Greece by GPI. Transfer: Yannis Ioannidis. All rights of the producer and the owner of the recorded work reserved.

